

Události, akce a výstavy pracoviště

V této části sborníku připomínáme významné události týkající se osobností plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu (NPÚ, ÚOP v Plzni) a jeho činnosti ve formě pořádání různých popularizačních a vzdělávacích aktivit, kupříkladu exkurzí, přednášek a výstav, odborných dílen či prostřednictvím webu.

Ohlédneme se zpětně až k roku 2016, někdy i do roku předcházejícího. V roce 2017 totiž byly vydány prozatím poslední ročníky sborníku *Památky západních Čech* (ve formě dvojčísla VI. a VII. svazek, 2016/2017), ty však oproti předešlým svazkům neobsahovaly oddíl *Osobní a drobné zprávy*. Byly tak opomenuty vybrané důležité události, akce, výstavy a jubilea, které si zaslouží pozornost, a díky jejich shrnutí v této publikaci bude informace o nich uchována. V případě osobních zpráv tak můžeme rovněž připomenout a ocenit dlouholetou práci současných i bývalých kolegů a kolegyně, kteří často zasvětili památkové péči svůj celý profesní život.

Nominace na udělení Ceny *Patrimonium pro futuro* v Plzeňském kraji v letech 2015–2020

Národní památkový ústav vyhlašuje každoročně od roku 2014 cenu *Patrimonium pro futuro* s podtitulem *Společenské ocenění příkladů dobré praxe*. Do soutěže, hodnotící úspěšné počiny v oblasti památkové péče, je vždy za uplynulý kalendářní rok územními odbornými pracovišti NPÚ nominováno několik kandidátů; za Plzeňský kraj to byli:

- Za rok 2015 v kategorii „Obnova a restaurování“ město Stříbro (okr. Tachov) za restaurování sloupu se sochou Panny Marie Immaculaty na Masarykově náměstí. Restaurování díla, které se nacházelo v havarijním stavu, trvalo tři roky (obr. 1).
- Za rok 2016 v kategorii „Obnova, restaurování“ Daniel A. Malik, vlastník zámku Trpísty (okr. Tachov), za obnovu Velkého sálu a místností v prvním a druhém patře zámku. Bylo tak navázáno na předchozí obnovu interiérů prvního patra a dvou oválných sálů v přízemí. Ve Velkém sálu proběhlo restaurování parketové podlahy a nástropní malby, v místnostech druhého patra došlo k celkové obnově (podlah, truhlářských prvků, omítek a výmalby).
- Druhým nominovaným bylo v kategorii „Objev, nález roku“ Západočeské muzeum v Plzni za objev středověké fortifikace zaniklé tvrže ve Vidicích (okr. Domažlice). Při archeologickém výzkumu vyvolaném plánovanou výstavbu rodinného domu se zde podařilo odhalit zděné konstrukce, interpretované jako obvodová fortifikace opevněného sídla – tvrže. K určení jejího stáří přispěly nálezy keramiky z 13. století. Zbytky tvrže byly zakomponované do pozdějšího hospodářského dvora, jenž zanikl na konci osmdesátých let minulého století.
- V roce 2018 Zdeňka a Květoslava Balounovy, majitelky domu čp. 6 na náměstí Republiky v Plzni, v kategorii

Obr. 1. Stříbro (okr. Tachov), Masarykovo náměstí s obnoveným mariánským sloupem a radnicí. (Foto V. Kovařík, 2019)

„Objev, nález roku“, za nález a restaurování renesanční nástropní malby, objevené během obnovy domu. Nález je veřejnosti přístupný v rámci obchodního prostoru.

Druhým kandidátem bylo město Bor (okr. Tachov), vlastník borského zámku, v kategorii „Prezentace hodnot“, a to za prezentaci obnovených prostor zámku. Město Bor se soustavně a dlouhodobě věnuje záchranně objektu, který se dlouhodobě nacházel ve špatném stavebně technickém stavu. Při obnově jsou respektovány nejvýznamnější etapy stavebně historického vývoje objektu, interiéry jsou doplňovány instalací zámeckého typu a v rámci prohlídek prezentovány veřejnosti.

- V roce 2019 Kamil Petráň, starosta obce Svojsín (okr. Tachov) za obnovu zámku ve Svojsíně, v kategorii „Prezentace hodnot“. Značně zdevastovaný areál ve vlastnictví obce prochází systematickou, postupnou záchrannou a příkladně obnovené části zámecké budovy jsou prezentovány veřejnosti v rámci prohlídek a při pořádání kulturních akcí (obr. 2).

V kategorii „Obnova památky, restaurování“ pak byli navrženi Monika a Václav Zemanovi, majitelé domu čp. 97 U Černého orla na náměstí Republiky v Plzni, za jeho celkovou stavební obnovu. Objekt dlouhodobě chátral, v rámci jeho celkové stavební obnovy byly také provedeny opravy a doplnění chybějících uměleckořemeslných prvků či konstrukcí (pavlač ve dvoře, schodiště, výplně otvorů, parketové podlahy, původní tapety). V hlavním průčelí byl restaurován renesanční portál.

Obr. 2. Svojšín (okr. Tachov), zámek, slavnostní sál po obnově. (Foto J. Pohořalá, 2019)

- V roce 2020 restaurátoři MgA. Jiří Suchan a ak. mal. Jan Frühauf v kategorii „Obnova památky, restaurování“ za restaurování nástěnných maleb v kostele sv. Mikuláše v Potvorově (okr. Plzeň-sever). Malby pocházejí ze dvou historických fází, z románského období z doby kolem roku 1250 a gotického z druhé poloviny 15. století. Restaurování vzácných maleb trvalo tři roky.

Druhým nominovaným toho roku byl Pavel Bambásek, vlastník zámku Hlavňovice (okr. Klatovy), za jeho záchranu a obnovu. Zcela zchátralou stavbu koupil v roce 2015 a zahájil její postupnou záchranu a obnovu v souladu s principy památkové péče, která navrácí objektu autentický vzhled.

Přehled finančních příspěvků z dotačních programů Ministerstva kultury na památkové obnovy v Plzeňském kraji v letech 2015–2020¹

Název programu	Výše příspěvků (v mil. Kč)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Havarijní program	5,178	6,506	7,371	7,035	8,838	8,819
Program záchrany architektonického dědictví	22,245	28,676	26,980	23,381	26,426	21,579
Program regenerace městských památkových rezervací a zón	6,231	6,422	6,763	8,214	7,638	6,084
Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	3,853	6,729	6,480	6,670	7,215	6,890
Program restaurování movitých kulturních památek	1,050	1,735	2,515	2,459	2,650	2,283
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností	11,636	12,785	13,332	12,269	12,701	11,015
Celkem	50,193	62,853	63,441	60,028	65,468	56,670

¹ Údaje byly převzaty z webu Ministerstva kultury. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [online]. Praha, Ministerstvo kultury, [2021] [cit. 2021-12-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>>.

Obr. 3. Klatovy, náměstí Míru, pohled na radnici s Černou věží a jezuitský kostel Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Ignáce. (Foto J. Kováčová, 2020)

Soutěž Historické město roku

Tradičně již od roku 1995 je Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska, Ministerstvem kultury a Ministerstvem pro místní rozvoj každoročně udělován titul „Historické město roku“ za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Celostátnímu kolu, jehož vítěz je obvykle vyhlášen v dubnu u příležitosti Mezinárodního dne památek a historických sídel, předchází kolo krajské, koordinované územními odbornými pracovišti Národního památkového ústavu. Prozatím se podařilo proměnit nominace Plzeňského kraje ve vítězství pouze v roce 2003 (Spálené Poříčí, okr. Plzeň-jih) a v roce 2019 si připsaly úspěch Klatovy (obr. 3), kdy byly „nominovány na Cenu vedle vítěze“.² Městská památková zóna Klatovy má rozlohu 34 ha a může se pyšnit sedmdesáti kulturními památkami. Město postoupilo v letech 2015–2019 do celostátního kola soutěže. Dvakrát byly přihlášeny Sušice (2015, 2017) a Horažďovice (2019 a následně 2020, kdy zvítězily v krajském kole).

Mezinárodní den archeologie

V rámci Mezinárodního dne archeologie se v roce 2018 konala celodenní prezentace aktuálních archeologických

výzkumů v areálu kláštera Plasy (okr. Plzeň-sever). Součástí programu byla přednáška *Archeologie v Plasích v průběhu století*, komentované prohlídky sond pro projektovou přípravu obnovy opatské rezidence, sondážní výkopy podél ambitu, výklad s pohledem do barokní jímký v ambitové chodbě a ukázka archeologických nálezů (obr. 4).

V roce 2019 se k mezinárodnímu dni dne 21. října připojilo pracoviště uspořádáním prohlídky zaniklé středověké vsi v polesí Zábělá u Plzně (okr. Plzeň-město), která je zájmovým územím archeologického zkoumání plzeňského pracoviště NPÚ. Návštěvníkům byly představeny reliktů původních usedlostí a dalších pozůstatků lidských aktivit ze středověku, výsledky archeologického výzkumu lokality i metody archeologického průzkumu krajiny. Obdobná exkurze zde proběhla při stejné příležitosti již v roce 2017.

Plzeňské dvorky

V roce 2016 se v Plzni konala poprvé akce *Plzeňské dvorky*, která se následně stala pravidelnou, každoroční událostí.

² Přehled všech vítězů je uveden na webu pořadatele soutěže. *Soutěž historické město roku* [online]. Praha, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska [2021] [cit. 2021-12-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>>.

Obr. 4. Plasy (okr. Plzeň-sever), areál kláštera. Mezinárodní den archeologie 2018. (Foto L. Foster, 2018)

Jejím cílem je představovat známá i neznámá historická zákoutí města, která jsou běžně veřejnosti nepřístupná. Do akce je v rámci Plzně zapojeno na tři desítky objektů.³ Nabývá na stále větší oblibě a účastní se jí několik set lidí, buď samostatně, nebo v rámci organizovaných prohlídek s průvodcem.

Od roku 2017 se pravidelně zapojuje i plzeňské pracoviště NPÚ se svým sídlem, domem U Zlatého slunce čp. 171 v Prešovské ul. č. 7 (obr. 5). Zde byly prohlídky zaměřeny na historii domu a vývoj využití dvorku v průběhu času. Návštěvníkům bylo umožněno podívat se i do historických sklepů, kde se mj. dozvěděli zajímavosti z rekonstrukce objektu. Zároveň mohli v mázhauzu shlédnout aktuální výstavu. Odborný výklad na dvorku domu U Zlatého slunce obvykle podává archeolog pracoviště PhDr. Filip Kasl.

Den otevřených dveří sídla pracoviště

Dne 6. září 2016 byl v rámci *Dnů otevřených dveří* zpřístupněn dům U Zlatého slunce veřejnosti formou prohlídek s průvodcem. Akce se těšila velkému zájmu. Opakovala se pak následně i 25. října následujícího roku. Návštěvníci měli možnost zúčastnit se komentovaných prohlídek domu od sklepů až po půdu a seznámit se s jeho historií, architekturou a celkovou stavební rekonstrukcí v závěru minulého století. Zároveň si vyslechli základní informace o práci Národního památkového ústavu v kraji, o ochraně památek a péči o ně. V roce 2018 se v rámci stejné akce otevřela budova sídla územního odborného pracoviště znovu, a to 26. října.

Památkářské dílny, exkurze a workshopy

- V roce 2015 se jako součást soustavného odborného vzdělávání zaměstnanců konala v listopadu ještě druhá památkářská dílna v terénu,⁴ která se uskutečnila v areálu NKP klášter Kladruby a ve Stříbře (okr. Tachov). PhDr. V. Kovařík podal v Kladrubech výklad k obnově hlavního průčelí a dvorních fasád nového konventu, kde byly restaurovány kamenné sochy, portál, ostění

Obr. 5. Plzeň, Prešovská ul. 7, dům U Zlatého slunce – sídlo pracoviště NPÚ v Plzni. Dvůr je každoročně zpřístupněn veřejnosti v rámci akce Plzeňské dvorky. (Foto J. Kováčová, 2020)

a římsy. Výklad byl doplněn prezentací vedut, historických fotografií a dokumentace obnovovacích prací v průběhu 20. století. Následně vysvětlil důvod někdejší celoplošné barevné úpravy kamenných prvků průčelí a zvolenou barevnost fasád při stávající obnově. Po krátké přestávce představil obnovu mariánského sloupu ve Stříbře, která byla provedena v letech 2012–2015. Poté se účastníci přesunuli za prohlídkou této památky do Stříbra. Na závěr se mimo plánovaný program uskutečnila krátká návštěva části expozic zdejšího městského muzea.

- V roce 2016 proběhly celkem tři památkářské dílny v terénu, tentokrát na společné téma *Obnova a restaurování historických interiérů s velkým podílem uměleckých a uměleckořemeslných prací*. První dílna se uskutečnila v červnu v Plzni v Loosových interiérech v Bendově ul. č. 10 a na Klatovské tř. č. 110. V Bendově ul. byla prohlídka bytu Krausových doprovázena výkladem

3 Seznam aktuálně zapojených objektů je vždy k dispozici na webu pořadatele. *Soutěž historické město roku* [online]. Plzeň, Nadace 700 let města Plzně [2021] [cit. 2021-12-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.plzenskedvorky.cz>>.

4 O první dílně byl vydán příspěvek v předchozím sborníku (BŘÍZOVÁ, Miroslava: Tvrz v Dešenicích – památkářská dílna při obnově fasád. In *Památky západních Čech*. 5. Plzeň, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, 2015, s. 123–124.

Obr. 6. Trpísty (okr. Tachov), zámek, tzv. Velký sál po obnově. (Foto P. Danda, 2016)

Mgr. L. Drncové a Ing. arch. L. Růžičkové, na Klatovské tř. představil historii a probíhající obnovu rezidence rodiny Semlerových zástupce Západočeské galerie v Plzni Ing. arch. Petr Domanický a Mgr. L. Drncová.

Druhá dílna se uskutečnila v září v interiérech zámku Trpísty a Svojšíň. Vedla ji Mgr. L. Drncová, organizačně ji zajistila Mgr. M. Válková. V Trpístech byla návštěva zahájena výkladem vlastníka, jenž účastníky seznámil s historií a stavebním vývojem objektu a shrnul mnohaleté zkušenosti s obnovou areálu zámku. Navazovala prohlídka dokončených či právě obnovovaných interiérů zámecké budovy (obr. 6). Ve Svojšíňe se účastníkům věnoval starosta obce, který je zároveň iniciátorem záchrany, obnovy a nového využití zdejšího areálu zámku. Objekt se nacházel v havarijním stavu, postupně probíhá jeho rehabilitace včetně restaurování hodnotných detailů a prezentace objektu veřejnosti.

V témže roce proběhla ještě od 25. do 29. července *Letní dílna stavebně historických a operativních průzkumů* (6. ročník), který spolupřátalo plzeňské pracoviště. Konala se na hradě Švihov, kde byly dokumentovány hodnotné interiéry hradu pomocí různých typů

dokumentačních metod včetně fotogrammetrie. Akci zajišťoval T. Karel a Mgr. A. Kratochvílová.

V roce 2017 byla uspořádána jedna památkářská dílna v terénu na téma *Novostavby a jiné novotvary v prostředí památkových rezervací a památkových zón*, se zaměřením na novostavby nedávno provedené nebo aktuálně projednávané.

Dílna se uskutečnila v říjnu v Rokycanech. Pozornost byla věnována novostavbě na východním okraji MPZ, starší přístavbě muzea, prodejně v průmyslovém areálu v těsné blízkosti MPZ a revitalizovanému starému hřbitovu a zahradnictví. Mimo novostavby z posledních let byly také obhlédnuty hodnotné stavby z meziválečného období, v souvislosti s právě připravovanou výstavou pracoviště.

- Dne 15. října 2018 proběhla památkářská dílna na zámku v Nekmíři, v souvislosti se studií celkové obnovy a nového využití hlavní budovy. Dílnu vedl autor stavebně historického průzkumu Ing. Jan Anderle. Její součástí byl i výklad, jak pracovat s dendrochronologií pro dataci stavebních etap. Velká pozornost byla věnována stáří a památkové hodnotě krovu (v souvislosti se

záměrem vestavby do podkroví), příčinám statických poruch a nálezům dekorativní výmalby v patře.

- Ve stejném roce byl také pořádán workshop zaměřený na digitální fotografickou dokumentaci, který přiblížil praxi terénní dokumentace včetně fotodokumentace a fotogrammetrie v rámci ÚOP v Plzni. Přednášky doplněné o praktické ukázky se zabývaly okolnostmi základního terénního průzkumu prováděného dokumentátory, památkovými garanty a specialisty, zejména přípravou a vyhodnocením nálezové situace či různými formami dokumentace. Akci zajišťoval MgA. R. Kodera a pracovníci odboru evidence, dokumentace a evidenčních systémů.
- Dne 25. září 2019 proběhla památkářská dílna, zaměřená na památkové vyhodnocení stavebního vývoje pavilonu Ottova pramene a Mattoniho vily v Kyselce (okr. Karlovy Vary). Po prohlídce objektů a posouzení výsledků stavební analýzy proběhla diskuze s ředitelem organizace Lázně Kyselka, o. p. s. Účastníci byli obeznámeni s problematikou obnovy lázní, jejichž využití je dosud nejasné. V další části semináře se uskutečnila prohlídka pavilonu Löschnerova pramene se stálou expozicí Muzea Mattoni a procházka lázeňskou stezkou zpět k pavilonu Ottova pramene. Dílnu připravil a vedl Mgr. M. Konáš ve spolupráci s obcí a ředitelem organizace Lázně Kyselka. Dílny se zúčastnili také kolegové z loketského územního odborného pracoviště NPÚ.
- Dne 6. srpna 2020 byla pro zaměstnance pracoviště uspořádána exkurze za aktuálními objevy v areálu bývalého cisterciáckého kláštera Plasy. Nejprve se prohlídka věnovala někdejší klášterní bazilice Nanebevzetí Panny Marie – odhalenému vstupnímu románskému portálu včetně zajímavé instalace demontovaného raně barokního portálu v boční severní lodi kostela (jako stavebního exponátu) a rytým kružnicím na vnějším líci jižní stěny kostela. Dále si účastníci prohlédli probíhající archeologický výzkum – odkryv východní stěny zaniklé románské kaple sv. Bartoloměje při severní straně transeptu kostela Nanebevzetí Panny Marie a sondy v místě zaniklé středověké zástavby na prostranství mezi dvorem prelatury a sýpkami s tzv. Královskou kaplí (výzkum provádělo oddělení archeologie ÚOP za technické podpory ZIP, o. p. s.). K prohlídce se naskytl jedinečná příležitost, neboť po ukončení průzkumu byly tyto objevy opět zakryty zeminou. Prohlídka byla doprovázena odborným výkladem Mgr. Pavla Kodery, Ph.D., vedoucího Centra stavitelského dědictví Národního technického muzea Plasy, a pořadatelkou exkurze, archeoložkou pracoviště Mgr. Marcelou Waldmannovou. Ta zde také představila výzkum někdejší odpadní jímky u opatské rezidence.

Konference, přednášky

Plzeňské pracoviště uspořádalo v rámci dlouhodobého výchovně vzdělávacího cyklu *Ze života památek* dne 20. června 2016 v budově svého sídla, tj. v domě U Zlatého slunce v Plzni, např. přednášku věnovanou západočeským hradům v době Karla IV. Tamtéž se konala 4. října 2016 celostátní odborná jednodenní konference s názvem

Zjevné i skryté, zaměřená na poznání a ochranu movitého vybavení historických chrámových interiérů. Program byl pestrý tematicky i regionálně, nezaměřoval se pouze na sakrální interiéry v západních Čechách. Konference byla věnována památce ředitelky někdejšího Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody prom. hist. Jitce Pavlíkové, která tragicky zahynula před čtyřiceti lety.

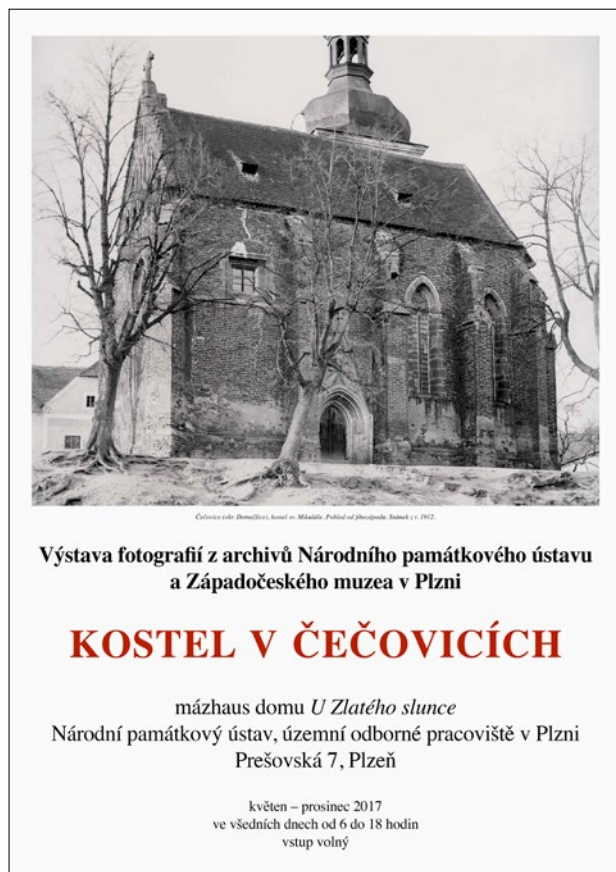
Výstavy v mázhauzu domu U Zlatého slunce

V mázhauzu sídla ÚOP v Plzni se kontinuálně pořádají fotografické panelové výstavy. Na výstavách jsou prezentovány snímky převážně z fotoarchivu územního odborného pracoviště v Plzni, který čítá mimo jiné více než tři sta tisíc černobílých negativů. Vzhledem k pandemickým opatřením byly obsahy některých výstav zveřejněny také v elektronické formě.⁵

- V prosinci roku 2015 byl zahájen 7. ročník výstavy *Navzdory času*. Výstava prezentovala obnovy památek z dotačních titulů Plzeňského kraje, jež finančně podpořil i její samotnou realizaci. Do přípravy byl zapojen fotograf MgA. Radovan Kodera a širší okruh památkářů plzeňského pracoviště NPÚ. Trvala do května roku 2016.
- Druhá výstava roku 2016 nesla název *Dialog tvarů v barokní architektuře*. Prostřednictvím fotografií Martina Mícky a z archivu generálního ředitelství NPÚ byly představeny barokní západočeské památky z období 17. a 18. století. Vznik výstavy byl podpořen z dotačního programu Podpora kultury v Plzeňském kraji pro rok 2016. Výstavu připravil Ing. arch. Jan Kaigl, Ph.D. Na sklonku téhož roku byla zahájena výstava *Z hradů za vlády Karla IV. v Plzeňském kraji*, jež trvala do května roku následujícího. Při příležitosti sedmístého výročí narození Karla IV. byly prezentovány nejen hrady královské (Radyně, Kašperk), ale i šlechtická sídla, která v polovině 14. století početně převládala. Autorem výstavy byl PhDr. Filip Kasl.
- V roce následujícím (2017) byla uspořádána fotografická výstava *Kostel v Čechovicích* (obr. 7).⁶ Kostel sv. Mikuláše je významným středověkým sakrálním objektem, jež získal statut národní kulturní památky. Kostel byl v letech 1996–2002 zdařile obnoven. Fotografie prezentovaly výtvarnou originalitu a uměleckořemeslnou úroveň pojednání této stavby, a kromě archivu pracoviště pocházely i ze sbírky Západočeského muzea v Plzni. Výstavu připravil Ing. arch. Jan Kaigl, Ph.D.

5 *Výstavy* [online]. Plzeň, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, [2021] [cit. 2021-12-21]. Dostupné z WWW: <<https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/publikace-vystavy-prednasky/Vystavy>>.

6 Na výstavě byla k dispozici drobná publikace, obsahující uměleckohistorickou studii čechovického kostela, informace o jeho poslední obnově, obrazovou dokumentaci a cizojazyčné resumé. Více informací o lepeřlu je uvedeno v tomto sborníku v přehledu publikační činnosti v oddíle Drobné a osobní zprávy.

Obr. 7. Plakát výstavy *Kostel v Čečovicích*. (Zpracoval R. Kodera, 2017)

- V roce 2017 se plzeňské odborné pracoviště NPÚ připojilo k tehdejšímu celoustavnímu tématu *Krajina, kulturní i přírodní dědictví* a uspořádalo putovní výstavu *Zlatý věk obor – historie obornictví v Čechách*. Výstava byla doprovázena přednáškami a komentovanou prohlídkou a proběhla postupně na třech objektech: na Starém zámku v Chudenicích, na zámku Kozel a na zámku v Horšovském Týně. Šestnáct výstavních panelů přiblížilo obornictví jak v českých zemích, tak i ve světě.⁷ Autorem výstavy byl Mgr. David Tuma, Ph.D., který společně s kolegyní Ing. Barborou Fiřtovou k výstavě přispěl i přednáškami.
- Od dubna do září 2018 se konala výstava *Novostavby v prostřední památkových rezervací a zón*. Věnovala se novotvarům v historickém prostředí památkově chráněných sídel v Plzeňském kraji. Představila různé typy nových stavebních zásahů v památkově chráněných rezervacích a zónách. Realizaci výstavy zajistili Mgr. Martin Cikán a Mgr. David Tuma, Ph.D., na přípravě obsahu se pak kromě fotografa MgA. R. Kodery podíleli památkáři z odboru péče o památkový fond.
- Od září roku 2018 do dubna 2019 proběhla výstava *Architektura ve službách první republiky / Prvorepublikové stavby v Plzeňském kraji*. Výstava byla součástí regionálních výstav NPÚ v rámci oslav stého výročí vzniku Československa. Prostřednictvím stovky meziválečných staveb bylo představeno deset různých typů architektury – prvorepublikové stavby v Plzeňském

Obr. 8. Plakát výstavy *Křehká krása zámeckých mobiliářů*. (Zpracoval R. Kodera, 2019)

kraji. Za plzeňské pracoviště se na výstavě podíleli Ing. arch. Miroslava Břízová, Mgr. Jana Bukovská, Ing. Pavel Domanický, MgA. Radovan Kodera, Mgr. Jakub Potůček.

- V roce 2019 byla v mázhausu domu U Zlatého slunce instalována pouze jedna výstava – *Křehká krása zámeckých mobiliářů* (obr. 8). Ta prezentovala nedílnou součást zámeckých interiérů, jíž jsou předměty ze skla, ať už v podobě svítidel nebo dekorativních předmětů. Výstava nechala diváka tuto křehkou krásu historického skla objevit a obdivovat prostřednictvím velkoformátových fotografií. Připravili ji Mgr. Veronika Pilná, Ph.D. a MgA. Radovan Kodera.
- Od června do září 2020 probíhala fotografická výstava s názvem *30 let památkové péče (1990–2020)*. Výstava prezentovala srovnávací formou vybrané úspěšné příklady obnovy kulturních památek v průběhu posledních třiceti let na území západních Čech, historii památkové péče, ochrany památek a i plzeňského Národního památkového ústavu. Výstavu připravili Mgr. Karel Foud a Jaroslava Kováčová.
- V září 2020 byla instalována fotografická panelová výstava *Loosovy plzeňské interiéry / z fotoarchivu plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu*, která byla zaměřena na tvorbu Adolfa Loose v Plzni. Mezi prezentovanými fotografiemi byly zveřejněny unikátní a jedinečné snímky Loosových bytových interiérů v Plzni z archivu pracoviště, které vznikly v šedesátých letech 20. století. Textová část představila krátce osobnost architekta, obeznámila se souvislostmi, které přivedly Loose do Plzně, včtem jeho zdejších realizací (včetně okolností jejich vzniku a stavu dochovaní do dnešní doby), spolupracovníků, poválečným osudem interiérů a historií jejich památkové ochrany. Výstava se konala v rámci *Roku Adolfa Loose 2020*, oficiálně vyhlášeného NPÚ a Muzeem hlavního města Prahy u příležitosti

⁷ V roce 2018 byla k tématu vydána monografická publikace a také populárně naučné lepirelo. Více informací o knize i lepirelu je uvedeno v tomto sborníku v přehledu publikační činnosti v oddíle Drobné a osobní zprávy.

OBNOVA PAMÁTEK V PLZEŇSKÉM KRAJI

Žinkovy, zámek (plášť hlavní zámecké budovy)

Významné a poměrně rozlehlé panské sídlo, které prošlo romantickou přestavbou v závěru 19. století. Celková obnova zahrnující střechy, fasády včetně bohaté sgrafitové výzdoby a otvorových výplní a dále i části interiérů probíhá od roku 2006. Obnova fasád byla dokončena v roce 2018.

Obr. 9. Jeden z posterů z fotografického cyklu k obnově památek, prezentovaného ve výkladci na průčelí domu U Zlatého slunce, sídla pracoviště NPÚ v Plzni. (Zpracoval R. Kodera, 2021)

Obr. 10. Plasy, areál kláštera. Výzkum odpadní jímky v prelatuře. (Foto Řehák – SPELEO, 2017)

150 let od narození tohoto architekta. Autory výstavy byli Jaroslava Kováčová a Mgr. Karel Foud.

- Koncem prosince roku 2020 byla uspořádána výstava *Valdštejnové a počátky archeologie na štáhlavském panství*, kterou připravili Mgr. Veronika Pilná, Ph.D., PhDr. Filip Kasl a PhDr. Veronika Jíchová. Představeny zde byly Štáhlavy (nyní okr. Plzeň-město, dříve Plzeň-jih) jako jedna z výjimečných lokalit Plzeňského kraje, v níž se začal psát příběh archeologie ve střední Evropě. V oblasti valdštejnského Štáhlavska začaly v 19. století probíhat první systematictější a především dokumentované výzkumy. Výstava vznikla jako součást dlouhodobého cyklu NPÚ *Po stopách šlechtických rodů k tématu Valdštejnský rok: lvi ve službách císařů*.

Fotografický cyklus k obnově památek

V jednom z uličních výkladců sídla pracoviště probíhá kontinuálně v posledních letech fotografický cyklus věnovaný obnově kulturních památek Plzeňského kraje. Formou několika velkoformátových srovnávacích fotografií z archivu ÚOP a stručné popisky jsou veřejnosti představovány významné památkově chráněné objekty, především zámky a církevní stavby, obnovené v posledních třiceti letech (obr. 9).

Úprava webu pracoviště, webový seriál o archeologickém výzkumu a online prezentace výstav

V průběhu roku 2020 došlo k výrazné úpravě obsahu webu plzeňského pracoviště NPÚ. Záměrem bylo poskytnout přehledněji komplexní a aktualizované informace, při respektování dané struktury a designu webových stránek (které jsou společné pro všechna územní odborná pracoviště i územní památkové správy NPÚ). Hlavní menu webu bylo zjednodušeno a mimo jiné doplněno o záložku *Aktuality*, kde jsou pravidelně zveřejňovány novinky z dění na pracovišti a z oblasti památkové péče Plzeňského kraje. Na webové stránce byla rozšířena řada základních informací, objasňujících organizační strukturu pracoviště, činnost jednotlivých odborů a oddělení a upřesněna škála a charakter poskytovaných služeb. Zřízen byl také archiv výstav, publikací vydaných v edici *Památky západních Čech* a přehled všech nominací pracoviště na cenu *Patrimonium pro futuro*. Přibýly informace o památkovém fondu Plzeňského kraje – výčty plošně památkově chráněných území, národních kulturních památek, kulturních památek a průběžně jsou vkládány také informace o nově prohlášených historických objektech.

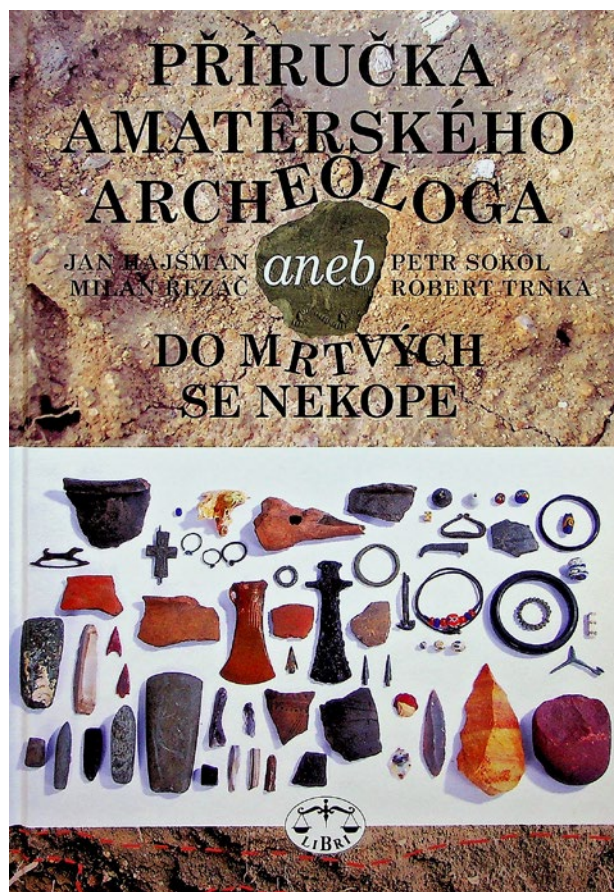
Novinkou se stala prezentace obsahu výstav, pořádaných v mázhauzu sídla pracoviště, domu U Zlatého slunce. V době pandemických opatření tím byla nabídnuta veřejnosti možnost shlédnout probíhající výstavu alespoň online a zároveň se tím naskýtá také možnost archivace obvykle krátkodobých výstav pro další, třeba badatelské využití. Informace o nových výstavách jsou také vždy prezentovány formou zpráv, které jsou přebírány médii a publikovány v tisku, čímž se o jejich konání může dozvědět širší okruh veřejnosti.

Velké mediální pozornosti se těšil zejména webový seriál z oblasti archeologie. Seznamoval čtenáře s výzkumem barokní záchodové jímky v areálu prelatury bývalého cisterciáckého kláštera Plasy, jež byla objevena při poklesu dlažby (obr. 10). Cílem seriálu bylo přiblížit způsob provádění archeologického výzkumu u objektu daného typu a prezentovat jeho výsledky. Textovou část doplňovala kvalitní fotodokumentace. Fekální jímka překvapila precizním stavebním řešením, pestrostí svého obsahu a zejména stavem dochování nálezů (zdejší prostředí konzervovalo i takové předměty, které se z dané doby obvykle nedochovávají, zejména organické materiály). Předměty, vhozené do jímky často jako nepotřebný odpad, se po 185 letech vynořily znovu „na světlo“ v podobě cenných artefaktů, poskytujících svědectví o každodennosti opatské domácnosti a soudobé řemeslné zručnosti. Popularizační formou jsou tak v šesti částech seriálu⁸ postupně prezentovány okolnosti a způsob vytěžení jímky, zpracování jejího obsahu, třídění nálezů, seznámení s jejich druhem a charakterem a s interpretací některých objevů. Každý díl byl doplněn fotografiemi nejzajímavějších nálezů. Hlavní autorkou seriálu je archeoložka NPÚ, ÚOP v Plzni Mgr. Marcela Waldmannová. Na interpretaci nálezů spolupracovali specialisté z jednotlivých oborů, přičemž některé z nich byly zkoumány také zahraniční laboratoří (britská laboratoř Iso-Analytical Limited, Crewe, Cheshire).⁹

Mezinárodní spolupráce archeologického oddělení

V roce 2019 spolupracovalo archeologické oddělení NPÚ, ÚOP v Plzni s Poznan Radiocarbon Laboratory v Polsku na datování vzorku kosti z archeologického výzkumu lokality Nový Hrad u Stráže (okr. Tachov). Analyzován byl vzorek asi 2 g pravděpodobně lidské kosti, potvrzeno bylo raně středověké stáří lokality s datací do přelomu 12. a 13. století. Lokalita, chráněná jako kulturní památka, byla nově interpretována jako strážnice nebo i celnice na zemské stezce.

V roce 2020 spolupracovalo archeologické oddělení NPÚ, ÚOP v Plzni s Poznan Radiocarbon Laboratory v Polsku na datování vzorku uhlíku z archeologického výzkumu lokality Homolka (katastrální území Dolany, okr. Plzeň-sever). Datování vzorku radiocarbonovou metodou a nálezy z výzkumu interpretovaly lokalitu jako halštatské hradiště, na jehož ploše bylo v pozdním středověku zbudováno předsunuté opevnění hradu Věžka.

Obr. 11. Obal oceněné publikace *Příručka amatérského archeologa aneb Do mrtvých se nekope*. (Převzato z knihy)

Oceněná archeologická publikace

Publikace *Příručka amatérského archeologa aneb Do mrtvých se nekope* (obr. 11),¹⁰ jejímž spoluautorem je současný ředitel plzeňského územního odborného pracoviště NPÚ Mgr. Petr Sokol (společně s amatérskými badateli Janem Hajšmanem, Milanem Řezáčem a Robertem Trnkou), získala *Cenu Karla Absolona „Zlatý mamut“* udělovanou Ústavem archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Brno, Moravským zemským muzeem a Archeologickým ústavem AV ČR Brno za popularizaci archeologie v kategorii *Mimořádná cena*. Publikace, určená všem příznivcům archeologie, seznamuje se základní archeologickou činností, ochranou archeologického dědictví a vytváří prostor pro spolupráci amatérských zájemců s profesionálními archeology. Slavnostní vyhlášení výsledků proběhlo 21. září 2020 v pavilonu Anthropos Moravského zemského muzea v Brně.

8 V době přípravy tohoto sborníku ještě nebyl zveřejněn poslední, šestý díl seriálu.

9 WALDMANNOVÁ, Marcela: *Výzkum záchodové jímky v prelatuře kláštera v Plasích* [online]. Plzeň, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, 2020–2021 [cit. 2021-05-31]. Dostupné z WWW: <<https://www.npu.cz/cs/uop-plzen/cim-se-zabyvame/Archeologie/Archeologicke-vyzkumy/Plasy>>.

10 Druhé upravené a doplněné vydání. Praha, Libri, 2019.